

לאור החכמה

לאור חכמתו של רבינו בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה'

עלון מס' 18 | פרשת תרומה תשפ"א

שמחת התורה

עומקה של תורה

קידוש המשכן ולדורות

וכן תעשו (שמות כה ט)

גם יש להבין אחר שדין התודות נלמד מהמשכן, איך יכול הנביא לחדש את דין האכילה והשריפה, הלא (שבת קד.) אין נביא יכול לחדש דבר.

ג: כתב הרמב"ם (בית הבחירה פ"ו הי"ב) בדין לחמי התודה 'ואוכלים שם לחם תודה אחת משתי התודות והשנייה נשרפת, ועל פי הנביא שורפין את זו ואוכלין את זו'. הרי לנו בהבנת דברי הגמרא שרק ההחלטה איזה לאכול ואיזה לשרוף הייתה על פי הנביא, אך עצם הדין שאחד נאכל ואחד נשרף בלא הכרעה איזה מהם הוא מדין תורה ואין הנביא מחדש אלא מי הראוי לאכילה ומי לשריפה.

ד: בהקדם יש לבאר שאין עשייה דומה לחברתה, וכשם שתוספת העיר היא בשתי תודות ותוספת העזרה היא במנחות (שבועות שם) משום שהתודה נפסלת חוץ לעיר והמנחה חוץ לעזרה, כך גם יתכן שינוי בקידוש המשכן, וזה כי הצינוי לדורות אינו על הצורה המעשית השונה מאחד לשני, אלא על הרעיון המצריך להקריב קרבן המבטא את הקידוש בכך שלולא הוא היה הקרבן פסול.

כיוצא בזה מצינו לגבי פרישת הכהן קודם יום הכיפורים הנלמדת לדורות (יומא ב.) משבעת ימי המילואים שנאמר 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם', ואמרו (שם ד.) שאע"פ שבימי המילואים היו מזים בדם הקרבנות, בימי פרישת הכהן הגדול 'נכנסו מים תחת דם', הרי שבצווי לדורות יתכן שאין המעשה ממש כחברו אלא באותה משמעות.

ה: ביום השמיני למילואים קידשו את המשכן על ידי חטאות אהרן וישראל שהקריבו בו (ויקרא ט ב-ג), והורו בזה את קדושת המשכן שהרי נאסרו הבמות בו ביום, אך משום שחטאת אינה באה נדבה אי אפשר לקדש בזה את העזרה בבניינה ובתוספתה ולכן מקדשים במנחות ואת העיר בתודות.

<<<

א: מקידוש המשכן למדה המשנה (שבועות יד.) את קידוש תוספות העזרה והעיר שיהיו במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין ובשיר, ובשתי לחמי תודה שהפנימית נאכלת והחיצונית נשרפת, ודרשה הגמרא (שם טו.) מפסוק זה של קידוש המשכן 'וכן תעשו - לדורות', שתהא עשיית התוספות כעשיית המשכן שהיו בו משה המלך שבעים זקנים של סנהדרין ואורים ותומים על אהרן הכהן.

את הלכות שתי התודות למדה הגמרא מקידוש העיר בימי עזרא שנאמר (נחמיה יב לא) 'ואעלה את שרי יהודה מעל לחומה ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין מעל לחומה לשער האשפת', ועל דין זה שהפנימית נאכלת והחיצונית נשרפת אמרו (שם טז.) 'על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת' כי אין הפנימית קרובה אל העיר יותר שיהא בזה טעם.

ב: עשיית המשכן שממנה נלמד לדורות למדו התוספות (שם טו. ד"ה וכן) שהיא בנייתו, ולכן הקשו שעדיין לא היו אורים ותומים כי כהונת אהרן הייתה רק בגמר ימי המילואים.

אמנם יש לתרץ דבריהם כי לא התקדש המשכן עד היום השמיני למילואים שהוא יום הקמת המשכן ובו גם התקדש אהרן ולבש אורים ותומים, כמבואר בגמרא (שבת פז:) שיום זה היה ראשון גם לקדשים והיינו שנאסר אכילת קדשים מחוץ למשכן כי קדושתו מאותו יום, וגם ראשון לאיסור במות עד שכתבו התוספות (ע"ז לד. ד"ה במה) שהמשכן נחשב במה בכל ז' ימי המילואים עד ליום השמיני שבו הוקם המשכן.

מעתה יש ללמוד איך נעשה קידוש המשכן ביום זה וללמד לדורות בקידוש העיר והעזרות, היו בו מלך וסנהדרין ואף אורים ותומים, אך שתי תודות לא מצינו בו.

>>> אם כן התודות והמנחות הם דין תורה מדרשת וכן תעשו לדורות, ובדומה למטרת החטאות במשכן.

ו: מעתה א"ש מקורו של הרמב"ם שמדין תורה אחת נאכלת ואחת נשרפת והנביא אך מגלה מי הנאכלת ומי הנשרפת, שהרי כל החטאות נאכלות מלבד חטאת זו של אהרן שנשרפה על פי הדיבור (שם שם יא וברש"י), ועל כן גם התודות

בקידוש העיר הבאות במקום החטאות צריך לאכול אחת ולשרוף אחת, רק אמרו בגמרא שאילו הייתה האחת חיצונה בדומה לחטאת אהרן הייתה היא נשרפת, אך מאחר ששתייהן שוות גילה הנביא אינו מהן נשרפת ואינו נאכלת לגלות על דין תורה.

(משך חכמה שמות כה ט)

אור הדעת

פרקי מחשבה

דבקות בתלמיד חכם

בטבעת הארץ יהיו הבדים לא יסרו ממנו (שמות כה טו)

א: בשולחן ובמזבח היו הבדים למטרת נשיאתם ולכן הם הוסרו שלא בעת נשיאה, אך בארון יש לאו להסירם גם שלא בשעת נשיאה, ויש להבין מה מטרה בבדים אם לא נשיאת הארון.

ב: הארון רומז לכתר תורה (שמות רבה לד ב) שהוא התלמיד חכם, ועל כתר זה אמרו חז"ל (יומא עב): שכל הרוצה ליקח יבוא ויקח, אך באמת לא כל אדם מסוגל להיות תלמיד חכם, ומאידך תלמיד חכם צריך סעד לתומכו שיהיה עשיר מטיל מלאי לכיסו. על כן אמר (שם בהמשך הדברים, כלימוד מהארון) שבני עירו של תלמיד חכם מצווים לעשות לו מלאכתו.

ג: בתודוס איש רומי אמרו (פסחים נג): שהיה גברא רבה ואף הביאו דרשה בשמו, למרות שבעצמו לא היה תלמיד חכם, רק משום שהטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים, גם זוכה בכך ויושב בישיבה של מעלה. הרי שאף תורתו של שאר אדם

זקוקה לכתר התורה של תלמיד חכם וכך תתקיים גם תורתו הוא, ובכך יוכל גם הוא ליקח את כתר התורה שכל הרוצה לקחת יבוא ויקח.

ד: בדי הארון הם התומכים בו ונושאים אותו, ולכן הוזהרנו לבלתי יסורו מנשיאתו כי כל חלקם בכתר התורה הוא התמיכה בו, עד שאמרו בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ד) שאף מי שלא למד כלל והחזיק תלמידי חכמים הוא בכלל ברוך.

ה: אך היה מקום לטעות כי מטרת הסדר זה הוא טובת התלמיד חכם שהוא בבחינת הארון, ולא טובת המחזיק שהוא בחינת הבדים. אמנם האמת היא, כי הארון נושא את נושאו ואינו צריך את הבדים אלא בשבילם שיהיו הם דבוקים בו. לשם כך צוותה התורה לבלתי הסיר את הבדים כלל ואף שלא בשעת המשא, כך יראו הכל כי מטרת הבדים אינה לטובת משא הארון כי אם לצורכם הם לשם דבקותם בו, שיזכו גם הם בזכייתו.

(משך חכמה שמות כה טו)

משך הלב

מעשי תורה ויראה

רטובה מדמענות

הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, היה אומר בשם אחיו מרן החזון איש זצ"ל: הכל יודעים מגאונותו של מרן בעל ה"אור שמח", אך רק מעטים יודעים מצדקותו המופלגת. פעם ראיתו מתפלל מנחה ביום חול רגיל, וכשפסע לאחוריו היתה הרצפה שתחתיו רטובה מדמענות!

יש לציין שהאנחות שהיה נאנח רבי מאיר שמחה בתפילת שמונה עשרה היו מזעזעות את השומעים.

(היא שיחתי עמ' תב)

חכמת חכמיו

בינת המקראות

מאיש תקחו

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב)

א: פתח בבני ישראל שהם כלל האומה כולל נשים וטף, וסיים באיש הממעט אשה וקטן.

ב: אמרו בב"ק (קיט). שגבאי צדקה לוקחים צדקה מועטת מנשים וקטנים אך לא מתנה מרובה, כי דבר מרובה יתכן שאינו שלהם. ובשקלים (פ"א מ"ג) אמרו כן לגבי תרומת השקלים.

ג: כל בני ישראל יתרמו כי גם לאשה וקטן יש ממון לתרום, אך לקחת את התרומה בפועל אפשר רק מידי איש כי יש חשש שמא האשה או הקטן יתנו תרומה שאינה שלהם.

(משך חכמה שמות כה ב)